

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaeigt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examens

i

Nykøbing Cathedralskole

1841

ved

E. P. Rosendahl,

Rector.

Nykøbing.

Trykt i W. Laubs Bogtrykkeri.

Optegnelser

fra

F r e d e r i c i a.

Allerede i Christian den 4des sidste Regjeringsaar stal der have været tænkt paa, at anlægge en Stad paa Jyllands Østkyst, ved lille Belt. Denne Plan opteg hans Son og Efterfolger Frederik den 3die, som indsaae den uberegnelige Vigtighed af, i Krigstid at have et fast Foreningspunkt imellem Fyen og Jylland og en Nøgle til Lillebelt. Han besluttede til dette Niemed at anlægge et befæstede Sophie-sodde paa Fyens Side og et Frederiks-sodde paa Jyllands-side, som ved deres Søbatterier kunde sperre Lillebelt for enhver Seiler og saaledes baade i Krig og Fred vedligeholde en bestandig og sikker Samfærdsel imellem Fastlandet og Den. Om han negensinde har tænkt paa at gjøre den nye Stad, som laae saa bekvemt i Landets Midte, til Residents, er uafgjert.

Aar 1650 blev Planen sat i Udførelse. Til Bygge-plads udvalgtes et heelt Kirkesogn, under Navn Ullerup med tilhørende Byer Høby og Hannerup. Disse Byer bleve ved Frederiks-soddes Anlæggelse nedbrudte og Beboerne dragne ind i Staden, hvis Indretning overdroges til Rigets Marsk, Anders Bilde, der med Spade og Dre maatte rydde Mose og Skov for at finde Plads til sit Anlæg og kunne bebygge Landtungen.

Stadens første Privilegier ere af 15. Decbr. 1650. Men allerede 7 Aar efter, inden Fæstningsværkerne kunde fuldkommen bringes i stand, maatte den ikke halsbebygte By udholde en Belæring fra 20. August til 24. Octbr., da den

med Storm af de Svenske blev indtaget, og Alaret efter, den 19. Mai 1659, som de Danskes Allierede vilde erobre den tilbage, blev den af de flygtende Fjender evergivet til Suerne.

Strax ved Byens første Anlæggelse var Frederik den 3die betænkt paa et forsyne den med en latin Skole, og under 7. Juli 1656 funderede han samme. Men som Folge af Krigen og Fjendernes Odelæggelse blev den nye Skolebygning først fuldendt 4 Aar efter Freden med Sverrig. Midt imellem de øde Tomter, tæt foran Trinitatis Kirke, foran den Plads, der havde været Bidne til saamange brave Danskes Døpoffrelse og endnu gjemmer deres Been, rejste sig Skolehuset, paa Hjørnet af Danmarks Gade og Kongens Gade, færdig fra Bygmesterens Haand den 13. Decbr. 1664. Samme Aar den 22. April fik Byen sit nuværende Navn Fredericia, og Skolen kaldes derser schola Fredericiana.

Skolebygningen afgav Veboelseslejlighed for 3 Hørere, men Rectoren maatte leie i Byen, hvortil han af hver af Byens lutheriske Kirker erholdt en Hjælp af 6 Slettedaler og, siden Veile Latinstakes Nedlæggelse, 50 Rdlr. derfra. For Resten bestod hans Hovedindtægt i Taules og Skanderup Sognes Kongetiender, som Frederik den 3die dertil havde henlagt, og 1 Rdlr. af hver Præst, som ordineredes i Mørrejylland, hvilken sidste han dog maatte dele med Høreren for Første Lectie.

De 3 Hørere havde, som ansort, fri Velig i Skolebygningen og hver sin Deel af Haven. Kosten fik de almindeligvis, efter de Tiders Skik, ogsaa frit omkring i Byen. Desuden var Tredie Lecties Hører Chordegns ved Trinitatis Kirke, Anden Lecties Hører Chordegns ved Michaelis Kirke og Første Lecties Hører Cantor og Degrn til Beilby siden 1727, hvorfør han erholdt Degnepenge eller Korn af Eritso, Pjedsted og Herslef Sogne foruden de før nævnte

Ordinationspenge, som han delte med Rector. I Smidstrup, Veilby, Taulov, Gauerslund og Bredstrup Kirker forrettede Skoledisciplene Degnetjenesten og nøde derfor, deels et lidet Offer i Penge, deels Paastæg og andre Naturalia.

Desuden havde Skolens Kasse en bestandig Indtægt af Kirkerne, s. Ex. af ethvert Liig fra 1 Mt. til 1 Rdtr., af de Fattige 8 til 12 $\text{f}.$, endeg om Skolens Disciple derved ingen Ejendom forrettede; af Brudefolk, som holdt Stuekryllup, 1 til 2 Rdtr.; af den i Veile nedlagte Skole 10 Rdtr. aarlig.

Aar 1720, den 1. Juli, stjendede Generalmajor og Commandant i Fredericia, Christian Liemann Leppel, med hans Frue Ingeborg Løff, 600 Rdtr. d. E. til Skolen, under den Forstrift, at naar Hovedstolen ved Rentens Tillæggelse var opvoret til 1000 Rdtr., skulle det senere aarlige Rentebeløb anvendes til Understøttelse for trængende Disciple.

Aar 1782, den 9. April, legerede Mette N. Pontoppidan, født Pagh, forrige Sogneprest for Helligeistes Menighed i Kjøbenhavn, David Pontoppidans, Esterleveriske „til Grindring om den store Guds Velgjerninger mod hendes salig Mand og hende selv, som begge vare fødte og opdragne i Fredericia,” den Capital 1000 Rdtr. d. E., hvoraf Renten aarlig skulle tildeles den værdigste og næst trængende Dimittend, der fra Skolen afgik til Universitetet.

Skolens Beliggenhed, saa nær ved ældre, bedre daterede Skoler, der kunde yde trængende Disciple saa meget rigeligere Understøttelse, en Omstændighed, der især tilforn var af megen Vetydenhed, gjorde, at dens Sogning aldrig var meget stærk, dog skal den have vexlet imellem 10, sem det ringeste Discipelmanntal, og 50, sem det største.

Dens Vogsamling skal heller ikke nogensinde have været

betydelig, ja dens Vægtal befejde sig, efter Wilses Angivelse i Aaret 1767, ikke til mere end 47 Numere; hvilket nok som beviser Skolens Fattigdom, og hvorlidet dens Bestyrere for samme have formaaet at udrette. Forst senere ved Gave af Conferentsraad Hoffmann, men især ved den Kongelige Skoledirections Gavmildhed, i Aaret 1806, er Vægsamlingen, forsøget til omrent 700 Nummere, hvoriblandt meget gede og vigtige Værker findes; thi ved en saadan Samling kommer det, som bekjendt nok, ikke saameget an paa Vogernes Antal, som paa deres Brugbarhed og hensigtsvarende Valg.

De Rectorer, som til forskjellige Tider have forestaaet Skolen, vare følgende:

I.

Laurentius Ulling, 1664—1674. Saaledes skriver Thura hans Navn, men i en gammel Vispebog i Ribe findes det skrevet af ham selv, Laur. Pet. Uelling, under den Edsformular, som han har skrevet for Bisloppen, samme lyder saaledes: **Anno 1664, 21 Junii, Viro eminentissimo D. Doct. Petro Kragelund, Episcopo Ripensi vigilantissimo, sacramentum summa devotione dixi, antequam Rectoratus Scholæ Triv. Fredericiæ nuperime natæ, mihi crederetur, cui saneta pietate, accurata diligentia et seria modestia, afflatu numinis sanctissimi satisfacturum me esse, pro viribus animitus polliceor.** Videre har jeg om ham ikke funnet opspore, da Skolen intet Archiv, fra ældre Tid, eier. For Resten er det bekjendt nok, at Latin-skolernes Rectorer, indtil Forordningen af 11. Mai 1775 udkom, besifikedes af Bislopperne. Og Fogtmanns Rescriptsamling indeholder Bevillingen af 13. Decbr. 1664, hvormed Fredericia Skole opret-

tedes til en Trivialstole *) og tillagdes forskjellige Indtægter, feruden dem, den allerede havde faaet ved de Kongelige Venndringer af 7. og 10. Juli 1656.

II.

M. Chr. Andreas Høsgaard, 1674 — 1686.
Først havde han været Alumnus paa Walkendorphs Collegium; men 1663, den 1. Juni, creeredes han af M. Christian Steenbuch, Prof. Linquæ Ebr. til Baccalaureus i Philosophien, bestilledes 1669 til Corrector ved Latinstolen i Slagelse, og blev samme Åar Magister. Åar 1674 udnævnedes han til Rector i Fredericia, hvor han forblev til sin Død 1686.

Han har udgivet:

Exercitationes nonnullæ observationum Metaphysicarum et Logiarum. Hafniæ 1661.

Disputatio Philosophorum problematum. Hafniæ 1666.

Dissertationes binæ de legitimo studio per Φιλοτιμίαν adumbrato. Hafniæ 1666.

Nubes sine aqua, seu Caligo Nubis falso dictæ Lucidæ in declaratione judicii Vallerii Maccionii, ostensa per C. A. H. Hafniæ 1665. Licet alii, foier Thura til, hoc scriptum D. Johanni Wandalino, Sælandiæ Episcopo, tribuant.

III.

M. Jørgen Nielsen Seerup, 1686 — 1693. Son af M. Niels Jørgensen Seerup, Sognepræst til Ribe Domkirke

*) Navnet Trivialstole var fællesb for alle de Skoler, der ikke anlagdes i Bisperesidenterne og Hovedstæderne, hvilke kaldtes Kathedralskoler, eller, som i Christian den 4des Reces 1—1—21, Capital-skoler.

og Probst i Hvidding Herred. Han var født i Ribe 1660, og dimitteredes der fra Skolen 1676.

Foruden Philologie og Philosophie lagde han sig tillige efter Lægekonsten, og gjorde sig kendt ved adskillige lærde Disputatser. År 1680 blev han ansat som Femte Lecties Hører ved Ribe Skole, og 1686 kaldet til Rector i Fredericia, tog samme År Magistergraden, men 1693 blev han forflyttet til Rectoratet i Ribe.

Medens han var i Fredericia, siger Prof. Thorup i Ribe (See hans interessante Program af 1827, Pag. 64) øvede han sine medicinske Kunstsaber paa Invaliderne sammensteds, og kom, ved adskillige heldige og vigtige Cure i saadant Udraab, at han blev hentet vidt og bredt til fornemme Syge i Jylland og Fyen. Hans Rygte naaede endogsaa til Høfset, og Kong Christian den 5te lod ham i Året 1698 (altsaa efterat han var kommen til Ribe) kalde til sig i sin Svaghed for at være paa Raad med Høflægerne. Dette gav Anledning til, at han senere, nemlig 1699, blev udnævnet til Prof. Philosophiae og Medicinæ designatus, og folgende År opnaaede den medicinske Doctoryærdighed, efterat have forsvaret sin Disputats: *Triumphus lithargyriatorum. Diss. inaug. medico chymica, qva vindicantur saccharum Saturni et Mercurius Lithargyrii ab animadversionibus J. Viet. Jägerschmidii 1700.*

Først har man af ham:

Disp. de auguriis 1ma et 2da. Hafniæ 1678.

Renatus Cartesius ab Atheismo vindicatus 1679.

Methodus logica didactica 1689.

IV.

M. Gerhard Merville, 1693—1701. Født i Sors og en Son af Joh. Carl Merville, til sin Tid en bekjendt Læge. En Tid havde han tilbragt i Odense hos Præsten

Peder Winslov, derfra blev han kaldet til Rector for Middelfart Skole og 1693 forsøgt i samme Egenskab til Fredericia. Året efter creeredes han af den beromte Caspar Bartholin til Magister i Philosophien og dode allerede 1701.

V.

Matthias Anchersen, 1701—1706. Son af Bislop Anchær Anchersen i Ribe, var født i Golding 1682, hvor hans Fader dengang var Præst. Han deponerede fra Ribe Skole 1698, blev, efterat have studeret 3 Åar i Kjøbenhavn, allerede 1701 Rector i Fredericia. Men kun kort kunde Skolen glæde sig ved sin unge, lærde Rector, thi allerede 1705 blev han udnævnet til Professor i Theologien og Philosophien, og nedlagde Året efter sit Recterat. Derpaa foretog han en videnstabelig Udenlandsreise, paa hvilken han lagde sig efter Arabisk, Syrisk, Persisk, Tyrkisk og studerede Rabbinerne's og Talmudisternes Skrifter. Efter 3 Åars Fra-værelse kom han hjem, blev Professor i Geometrien ved Universitetet i Kjøbenhavn, 1720 Præst til Taarnby paa Amager, 1726 Præst ved Rundekirke, 1731 Bislop over Ribe Stift, dode 1741.

Man har af ham:

Spicilegium defectus Lexicorum Rabbinicorum. Hafniæ 1701.

Poëma Abu-Ismaelis Tograi Arabicum. arab. et lat.

Traj. ad Rhen. 1707.

Nova orbis literati. Hafniæ. 1727.

Oratio de Mathematicis Danorum.

VI.

M. Peter Rosenberg, 1706—1709. Født i Ribe 1670. Blev Magister samme Åar, som han tiltraadte Recteratet i Fredericia, hvilket han kun foretæd i 3 Åar. Af ham haves intet uden et Danst Vers over Kingos Psalmebeg,

som af Terpager er indført i hans Appendix Inscript.
Ripp. p. 5, 6.

VII.

M. Christian Vlichfeld, 1709 — 1719. Om ham har endnu intet videre funnet opspores, end at han 1710 den 25. Mai blev creeret til **Magister Philosophiae** ved **Casp. Bartholin.** I Aaret 1719 døde han.

VIII.

M. Tobias Bötcher, 1719 — 174*. Født i Ribe, hvor hans Fader Johannes Bötcher var Apotheker. I 12 Åar var han Hører ved Ribe Skole, 1718 blev han ansat som Rector for Skolen i Lemvig, og Året efter for Skolen i Fredericia, hvor han i Embedet blev efterfulgt af sin Son.

IX.

Caspar Christopher Bötcher, 174*—1759. Om ham har jeg intet fundet opdage, uden at han har været til, og selv dette var ikke lykkedes mig, uden ved en venstabelig Meddelelse af Professor Thorup i Ribe, som har fundet, at en Peder Winther, født i Assens 1729, som er dimitteret fra Fredericia Skole, i sit vita, da han blev ordineret til Capellan i Veile, siger: *absolvi demum in schola Fredericiensi sub binis Patre, et post obitum Patris, Filio Rectoribus, Tobia et Casparo Christophoro Bötcheris, qvorum et ductu et hospitio simul usus, per qvinquennium eo profeci, ut e schola in Academiam, dimissus sim 1748,* hvorfra da Tiden før hans Tiltrædelse af Rectoratet, nemlig mellem 1743 og 1748, kan sjonnes. Embedet forestod han til 1759.

X.

Joh. Christopher Neuchs, 1759 — 1770. Han var født 1717, og depenerede fra Gelding Skole 1737. Først

var han Vicarius hos en sygelig Rector i Middelfart, derpaa blev han ansat som Hører i Gedding. 1759 kaldtes han til Rector i Fredericia og 1770 til Rector i Kjøbenhavn. Døde 1779.

Af ham haves, efter Worm, adskillige Skoleprogrammer og Skoletaler, f. Ex.:

- Echo af tvende Jubelfesters Halleluja i Vers. Kbh. 1760.
- Progr.: Alpha scholæ Fredericiensis. Hadersl. **1768.**
- Statua honoris Erico Pontoppidano posita. Hadersl. **1768.**
- Haraldi Blaatandi sedes Haraldskjær. ibid. **1769.**
- De origine gentis Danicæ. ibid. **1769.**
- Prima artium et scientiarum in Dania incunabula. ibid. **1769.**
- Carmen genethliacum in natal. Christ. **VII. 1770.**
- Secreta qvædam historiæ et secreta literarum. **1770.**
- Clavis emblematum in aureis cornibus occurrentium **1770.**
- Gloriosæ Danicæ Stirpis Rigiæ et Gentis origines. **1772;** m. fl.

XI.

Hans Hansen, 1771—1779. Er født i Ribe, hvor hans Fader var Hospitalsforstander. Han deponerede fra Ribe Skole 1747, blev 1750 Hører og 1761 Conrector samme steds, indtil han 1771 ansattes som Rector i Fredericia. S Thorups Program for 1824 reses han overordentlig for sin Midkjærhed og sine Lærergaver.

Man har af ham, fra den Tid han var Conrector i Ribe, 3 Programmer: de vita et rebus Christiani Falsteri **1769—1771.**

XII.

M. Simon Jørgensen, 1779—1806. Født 1748 i Frederiksberg, hvor hans Fader var Kjøbmand, blev Student 1764, blev 1773 Decanus paa Klosteret, 1779 Magister og samme Aar Rector i Fredericia, hvor han døde 1806.

Nystrup anfører følgende Skrifter af ham:

Dispp. De sleta in libro Judithæ historia, I—III.
1771—1773.

Historia contentionis Regum Daniæ Christophori primi, Erici sexti et septimi cum Archiepiscopis Jacobo Erlandi et Johanne Grand. 1774.

De Philippo Arabe non Christiano. 1775.

XIII.

M. Johannes Vøe, 1806—1811. Født i København, hvor hans Fader var Lærredshandler, 1756; blev Student 1772, Magister 1781, Rector i Nakskov 1783 og forflyttet i samme Egenstab til Fredericia 1806, men allede entlediget 1811.

Hans Skrifter ere:

Oversættelse af Shakespeares Hamlet. Åbh. 1777.

Overs. af Herodots 1ste Bogs 70 Capp. Åbh. 1780.

Statens Ven, 1—3 Bind. Åbh. 1792—1814.

Overs. af Meiners Anvisning for unge Mennesker til at arbeide paa egen Haand. Åbh. 1806.

Om Krigen med Engeland. 1809.

Lærebog i Arithmetik. Fredericia 1809, og Anvisning til praktisk Regning. Åbh. 1813.

Om Industrien. Åbh. 1811.

Om Penge, Levnetsmidler og Dyrtid. Åbh. 1815.

Om Historiestrivning. Åbh. 1816.

Feruden flere mindre Bidrag til forskellige Tidskrifter.

XIV.

~~Thomas Trojel, 1811—1815. Son af Prost Jacob Cafod Trojel, Sogneprest til Bredbølunde paa Lolland, er født 1774, blev Student fra Odense 1790, Aar 1794 Hører og 1802 Overlærer ved samme Skole, 1811 Rector i Fredericia og derfra 1815 forflyttet til Nykøbing paa Falster, hvilken Skole han forested til 1837, da der, efter Ansigning, allernaadigst ferundtes ham Afsked.~~

Han har udgivet adskillige Programmer:
Bidrag til Besvarelse af det Spørgsmaalet: anstrenges Disciple i henværende omformede Skole over deres Krofster? Odense 1804.

Commentationis de re veterum borealium servili particula prima. Othin. 1805.

Om Nordens Forfatning med Slutningen af 14de Aarhundrede. 1808.

Gamle Efterretninger om Fugelse Herred i Lolland. 1811.

XV.

Poul Arne sen, 1815—1817. Født i Gjælland paa Bredebolstad i Sneefeldnæsbyssel 1777, depenerede fra Helsingør 1799. Blev 1803 Adjunct og 1806 Overlærer ved Skolen i Christiania, 1813 Overlærer ved Skolen i Slagelse, 1815 Rector i Fredericia, 1817 entlediget med Pension.

Han har udgivet:
Nogle Grindringer til den studerende Ungdoms Forældre og Opdragere. Christiania 1809.

Gjenlyd fra Norge, helliget Christian Augusts Minde. 1810.
Bidrag til at hedonne Christiania, som tilkommende Søde for Norges Universitet. Kbh. 1812.

Høstfest. Slagelse 1814.

Om de lærde Skoler, Grammensprogram for Skolen i Fredericia 1816.

Græst-Dansk Lexikon. 2. Bd. Abb. 1881.

Efterat Fredericia lærde Skole ifolge de Discussioner, som læses i Conferentsraad Engelsstoffs Skoleannaler for 1823, efter Kengelig Resolution (see Collegialtidenden for 1817, Nr. 61) var blevet nedlagt, og en ny videnskabelig Undervisningsanstalt, ifolge allerhøieste Resolution af 14. Febr. 1818, igjen aabnet (see Overlærer Bendtsens Program for 1840) valgtes til den nye Skoles Bestyrer, Erik Peter Rosendahl, født 1792 i Hatting Præstegaard, Larhús Stift, hvor hans Fader Consistorialraad og Jubellører Hans Rosendahl endnu er Præst. Han var dimitteret til Universitetet fra Horsens Skole 1811, af Prof. Ridder Oluf Worm og foresloges af samme, strax efter fuldendt Philosphicum, til Adjunct ved den Skole, hvor han nylig havde været Discipel. Den Kengl. Direction bifalst hans Valg, og fra 7. Novbr. 1812, indtil Efteraarsexamen 1815 fungerede han der som Lærer i Latin, Græst og Tydsk i Skolens anden og tredie Classe. Af Kjærlighed og Beundring for sin Lærer og Velynder, hvis Virksamhed var saa velsignelserriig, bestemte han sig nu afgjorende for Skolefaget, som en Livssyssel i eg for sig selv saa tiltrækende og frugtbar, og som den, der forekom ham mest svarende til hans Kræfter. Men Tidsomstændighederne, der var saa yderst mislige for den fast lønede Embedsmand og navnlig for en Adjunct, der udfordrede ligesaa mange private som offentlige Undervisningstimer blet til Erhvervelsen af Livets første Nodvendigheder, nødte ham til, efter tre Aar, at forlade en Stilling, der i mange Henseender eg ved eientommelige For-

hold, var ham ligesaa behagelig som lærerig, for at fortsætte sine egne Studier ved Universitetet og, om muligt, muligst gjøre sig til et overordnet Skoleembede. Stolende ene paa Forsyuet, hvis naadige Forelser han stedse har haft Alt at takke, drog han efter til Hovedstaden, hvor han baade hos den heitfertjente Professor Ridder Nielsen i Vorgerdydsstolen og ved privat Undervisning (især efterat være blevet antagen som Lærer hos den afdode Prinsesse af Hessen) fandt rigelig Erhverv, men særdeles meget Arbeide, naar han ikke kunde forsomme sig selv. Under Professorerne P. E. Müller, J. Møller, Krog Meyer, Sibbern og Brondsted studerede han uafbrudt de theologiske, philosophiske og philologiske Videnskaber, og vil evig paassjonne, hvad han har disse lærde og fertræffelige Mænds offentlige Foredrag og private Anviisning at takke. Lykkeligere har ikke set Nogen været ved at lære eg gladere har Ingen set erkjendt, hvorledes efterhaanden et Lys eprandt for ham efter det andet. Men medens han kun havde at klage over sin Tids og sine Evners Indskrænkethed, eg medens samme, saavidt kunde, maatte erstattes ved forsøget Unstrængelse, paadrog han sig en Diensvækkelse, som pludselig standede ham midt i Lobet eg truede ham med Tabet af hans Eyn. Det forbodes ham aldeles at læse og skrive eg, sem han forekom sig bedst at have begyndt, maatte han før lang Tid, ja, hvis Talen er em neget ret alvorligt Studium, før stedse høre op.

Under slige Stod formaaer kun en hoiere Tillid at holde den Svage oppeist; men den, som stoler fast paa Gud, stoler ikke forgjæves. Da alle Udsigter syntes tillukkede, foresloges det ham uventet, at søge Ansættelse som øverste Lærer for det nye Undervisningsinstitut i Fredericia. Han fulgte da den venstabelige Opsordring og sine hoiagtede Læreres Raad, blev valgt, indled sig i Egteskab med sin Forlevede, Vedil

Catharine Main, i hvem han fandt en trosfast Ledsgiverinde i morke og lyse Dage, aabnede Skolen d. 1. Juli 1818 og forestod samme til 1. Juni 1837, idet han læste Latin, Græsk, Hebraisk, Tysk i øverste Classe og Religion samt senere tillige Naturhistorie i hele Skolen. Hans Syn blev vel efterhaanden bedre, men han maatte kæmpe med mange Banskeligheder og især megen anden Sygdom: to farlige Nervefebre, en langvarig Koldfeber og en flereaarig Gigtsvaghed. Dog lykkedes det ham, under Guds Bistand, at hjælpe saamange Kræfter, at han temmelig stadtig kunde fortsætte sit Arbeide især efter en Udenlandsreise, som han i Aaret 1830, med offentlig Understøttelse, foretog sig; paa hvilken han ikke alene vandt meget for sit Helsebref, men også sikrte Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med nogle af Udlændets fertrinligste Læreanstalter, der dog ikke forekom ham dengang at staae saa høit over de fædrelande, som Andre senere have fundet.

De ubetydelige Smaating, som meget sparsomme Tri-timer gave ham Lejlighed til at udgive, vare følgende:

1812: nogle Oversættelser til den da udkommende Journal for udenlandst Literatur.

1819: Indbydelse til et Bibelselskab, trykt i Odense s. A.

1820: Beretning om og Love for Bibelforeningen i Fredericia.

1820: Catalog over Fredericia Læseforenings Bogsamling (som R. bestyrede, imod at de Bøger, der havde noget blivende Værd, stjenkedes Skolen) med Regler for sammes Afbrygtelse.

1822: Kort Skildring af Carl Rieu, Præst ved den reformerte Colenie i Fredericia; særstilt astrykt af Professor F. Möllers theologiske Bibliothek.

1824: De similitudine lingvarum, tanquam optimo
eas penitus faciliusque percipiendi præsidio, epi-
stola.

1828: Tale i Anledning af Fermælingsfesten den 1. Novbr.
1828 (hvilken dog ikke blev udgivet af ham selv).

Foruden nogle anonyme Anmeldelser og Bidrag til offent-
lige Blad.

Skoleefterretninger.

Lærerne

ere alle de samme, sem forrige Aars Program ommeldte, og undervise fremdeles, saavel de faste som Timelærerne, efter et af den høie Direction under 21. August d. A. appreberet Schema, i samme Fag og Timer som tilforn. Kun Cand. Theol. N. Hansen, som under 14. August er udnevnt til fast Adjunct, har i overste Classe faaet et Par Timer mere til Mathematik, end før.

Disciplene.

Efterat i afgigte Efteraar 3 Dimittender vare assendte til Universitetet og 6 nye Disciple indmeldte i Skolen, blev, idet 4 forlode Skolen for at gaae til anden Bestemmelse, det hele Antal 43, som ved Skoleaarets Begyndelse vare saaledes fordeelte:

IV Classe.

- 1) H. Zak. Fribo Thune, 2) Pet. Holg. Giessing,
- 3) A. Sando Ørsted Petersen, 4) Chr. Ludv. Nielsen,
- 5) Edvard Wraae, 6) H. Chr. Capel, 7) Fr. Fred. Dorph,
- 8) H. Rosendahl, 9) Chr. Møller Holst, 10) Chr. Møller Holst, 11) Adolph Waldem. Ibsen, 12) Theod. Chr. Taaffe,
- 13) Carl Jøh. Fegh, 14) L. Pet. Colling Theil, 15) Ludv. Parelius,
- 16) Wilh. Theod. Johansen, 17) Jon Collet Rosen,
- 18) J. Georg Christ. Giessing, 19) Fred. Chr. Ditlev Dlesen, 20) Bernh. Ludv. Aug. Lundahl.

III Classe.

1) Jøh. Christoph. Heltz, 2) Jøh. Emil Hansen, 3) Casp. Wilh. Rousing, 4) Aug. Fred. Wraae, 5) Oluf Worm Rosendahl, 6) Jøh. Pet. Rasmussen, 7) Edv. Gustav Lorenz.

II Classe.

1) Frants P. Trolle Priergaard Hansen, 2) Christ. Alfred Wraae, 3) Jøh. Christ. Sidenius, 4) Jøh. Soren Lindemann, 5) Theod. Ferdinand Dahlstrøm, 6) Jøh. Pet. Gad, 7) Chr. Hinckeldey Sidenius, 8) Jøh. Pet. Oluf Corff, 9) Christ. Hartvig Kiort.

I Classe.

1) Carl Theod. Lindemann, 2) Axel Theod. Crestensen, 3) Laur. Adolph Hviid, 4) Christian Varlon, 5) Thervald Didrik Klein, 6) Carl Adolph Mohr, 7) Andr. Sorensen Beck.

Af disse have senere H. Christ. Capel, H. Rosendahl, Chr. Møller Holst, Chr. Møller Holst, Jøh. Pet. Rasmussen, Chr. Hinckeldey Sidenius, Laur. Adolph Hviid forladt Skolen; og til Akademiet agtes, om Gud vil, i dette Esteraar dimitterede: 1) H. Jakob Fribo Thune *), Son af Hr. Pastor Thune til Vaabensted paa Lolland, 2) Peter Holger Giessing, Son af Pastor Ridder Giessing til Thorkildstrup paa Falster.

Omfangen af hvad der i dette Skoleaar er læst eller repeteret.

Latin. I Classe: 1ste Afdeling: Phædri Fabler 1 og 2 Bog; Vadens Grammatik, Formuleren og det vigtigste af Syntaren. 2den Afdeling: Blechs Elementarbeg, 20 Ægyptiske Fabler og det Nødvendige af Formuleren. To Timer

*) Dette sædelses flittige og sædelige unge Menneske, er senere ved Sygdom blevet nødt til at forlade Skolen.

ere ugentlig anvendte til mundtlig Oversættelse af smaa Exempler og Indøvelse af Paradigmerne.

II Klasse: Phædri Fabler 3, 4 og 5 Beg og 9 Biographier af Cornelius Nepos (fra Alcibiades til Pelopidas). Repetition og fortsat Læsning af Grammatiken og 2 Timer Stil ugentlig.

III Klasse: Ciceres Tale for Sextus Roscius, for det Maniliske Lovforslag og de 4 med Catilina, samt Sallust's Catilinariske og Jugurthinste Krig; et Par hundrede Vers af Eneidens 2den Sang, gjennemgaaede og lært udenad, nærmest til Øvelse i Tension; Vadens Grammatik heel gjennemgaet samt Brehms Mythologie; 3 Stile ere ugentlig udarbeidede hjemme; Stiletimerne paa Skolen ere anvendte til at gjennemgaae og rette, samt undertiden til mundtlige Øvelser. To samlede Timer ere hver Maaned anvendte til en Version fra Latin paa Danskt.

IV Klasse: Dimittenderne have repeteret Horats Ode, 3, 4 Beg, Brevene og ars poetica; Virgils Eneide 1, 2, 4, 6 Sang; Ovids Metamorphoser 1 og 2 Bog; Cicero de officiis; Ciceros 4 Catilinariske Taler og Talen for Sextus Roscius; Livius 1 og 2 Bog; Julius Cæsar de bello Gallico de 6 Bøger. De øvrige: Cicero de officiis 3 Bøger og Sallust bellum Catilinarium, samt Schaffs Antiquiteter og Brehms Mythologie. 4 Timer ugentlig ere anvendte til Stil og Versioner, 1 eller 2 til Extemporalstil, 1 til Extemporaloversættelse af Tacitus og Apulejekynosis. De samme Hjælpedemidler, som ifjor blevne emtalte, ere fremdeles ved given Lejlighed, benyttede, ligesom Aldskilligt til Etymologie og Synonymik paa passende Steder meddeelt. — Enkelte have ogsaa læst Et og Andet paa egen Haand, som her ikke er anført.

Græsk. II Classe: Formlæren i Langes Grammatik indtil de uregelmæssige Verber. Enkelte Stykker af Blochs Læsebog, 1 Cursus, til Indevælse af Flexionsformerne, samt i 2det Cursus negle Apophthegmata og noget af Mythologien.

III Classe: Herodots 2den Vog fra Cap. 99 til Enden og 9de Vog fra Cap. 1 til Cap. 70. Øverste Parti desuden de 5 første Sange af Iliaden og nederste Parti Matthæus' Evangelium. I Grammatiken er efterhaanden gaaet videre og alle uregelmæssige former tagne med.

IV Classe: med Dimittenderne læst og repeteret Xenophons Memorabilia Socratis 1 og 2 Vog, Herodot 2den og 9de Vog. Johannis' Evangelium og Apostlenes Gjerninger. Epictets Enchiridion. Homer 1 Sang af Iliaden og de 10 første Sange af Odysseen. Plutarchs Camillus og Themistokles. — Med de Øvrige: De 2 første Voger af Xenophons Memorabilia. Herodets Guterpe og Kalliope fra Cap. 60 til Enden, samt Odysseens 1, 5, 6, 10, 11 Sange. Antiquiteter efter Schaff. Forvigt er ogsaa i dette Fag de samme eg lignende Subsidier benyttede, som forrige Åar ommeldt.

Hebraisk: III Classe: det Nodvendigste af Formlæren efter Lindberg og Genesis fra Cap. 4 til Cap. 8.

IV Classe: Dimittenderne hele Genesis. Mellemste Parti Genesis fra Cap. 6 til Cap. 34. Nederste Parti Genesis fra Cap. 25 til Cap. 34 og hele Grammatiken.

Dansk: I og II Classe: Læseøvelser 1 Time ugentlig, 2 Timer Skriveøvelser efter Dictat og Udarbeidelser af passende Øpgaver, til Anvendelse af efterhaanden foredragne Afsnit af Sprogets Grammatik, hverved lægges til Grund Nissens Grundtræk af Dansk Grammatik.

III Classe: Læse- og Skrivesværkerne fortsættes, de sidste deels efter Borgen, deels i frie historiske Udarbejdelsler.

IV Classe: Ligeledes; deg afværlé disse Øvelser med Foredrag af Levene før Afledning og Beining i Modersmaalet. I Time ugentlig anvendes til Stil, men ikke blot til Besvarelser af historiske stundom ogsaa af Religiøse opgaver.

Religion. I Classe: De Øverste: Slutningen af Valles Lærebog og nogle Perioder af Herslebs større Bibelhistorie. De Nederste: de 4 første Cap. af Valles Lærebog og Thonboes eller Herslebs mindre Bibelhistorie.

II Classe: Øverste Afdeling: hele Valles Lærebog og Fogtmanns forfra til 1 Cap. 2 Afsnit. Herslebs større Bibelhistorie fra 5 Periode i det Gamle Test. til Ny Test. Med de øvrige er gjennemgaet det Meste af Valles Lærebog og større eller mindre Afsnit af Herslebs større Bibelhistorie. Kun med 1, som før han kom i Skolen havde lært sin Christendom paa Øst, Begyndelsen af begge de nævnte Lærebøger.

III Classe: De Øverste: Fogtmanns Lærebog de 2 første Cap. Herslebs større Bibelhistorie, hele det Nye Testamente. De Nederste: hele Valles Lærebog og det Meste af Herslebs større Bibelhistorie.

IV Classe: Med Dimittenderne gjennemgaet hele Fogtmanns og Herslebs større Lærebog. Med mellemste Afdeling før det meste Fogtmanns Lærebog 2 og 3 Cap., med nederste Afdeling 1 og 2 Cap. I Herslebs større Bibelhistorie med nogle repeteret det Gamle Testamente, fornemmelig Udsigten over dets Forfattere; med Andre gjennemgaet det Nye.

Historie. I og II Classe: Den gamle Historie gjennemgaet i frie mundtlige Foredrag, forfra indtil Corinthys og Carthages Fall.

III Classe: Den nyere Historie fra Reformationen indtil den franske Revolution.

IV Classe: overste Afdeling: Den nyere Historie fra Reformationen til 1834, efter Kalls Lærebog, hvor den kun løselig berører vigtigere Begivenheder suppleret af Kofod og Andre; nederste Afdeling: Den nyere Historie fra Reformationen indtil den franske Revolution samt repeteret den ældste først fra indtil Alexander den Stores Død.

Geographie. I og II Classe: Indledning og Europa efter Ingerslevs Udtog.

III Classe: Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Italien, Tyrkiet og Grækenland efter Ingerslevs større Lærebog.

IV Classe: Dimittenderne hele Geographien. Mellemste Afdeling: Italien, Tyrkiet, Grækenland, Afisen, Afrika, America og Australien efter Welschows og Ingerslevs Lærebøger. Nederste Afdeling: Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Italien, Tyrkiet, Grækenland, Afisen og Afrika efter samme Lærebøger.

Arithmetik. I Classe, overste Afdeling: Husholdningsexemplarer, emvendt og sammensat Reguladetri og Procentregning. Nederste Afdeling: Reguladetri med benævnte Tal og Brøk (uden Lærebog).

II Classe: Det samme som første Classes overste Afdeling; desuden er Decimalbrøk, Vogstavregning og Quadratrodens Uddragning praktisk indøvet ved en Mængde Exemplarer.

III Classe: Den elementaire Arithmetik indtil Forhold og Proportioner (Ursins Lærebog §§ 1—77).

IV Classe: Den elementaire Arithmetik indtil Ligninger (Ursin §§ 1—100). Som Tillæg er dicteret og gjennemgaaet en udforligere Udvikling af Læren om Decimalbrøk, Kjedebro brøk samt Potenser og Rødder. Med Dimittenderne desuden Ligninger og Logarithmer.

Geometrie. III Classe: Den elementaire Geometrie indtil Anvendelsen af Læren om Forhold og Proportioner (Ursin §§ 1—99).

IV Classe: Helle den elementaire Geometrie efter Ursins Lærebog.

Tydst. I Classe: Udvælgte Stykker af Sanders Læsebog, uden Grammatik.

II Classe: Udvælgte Stykker af Rungs Læsebog og Meyers Grammatik.

III Classe: Overgang til de vanskeligere og nogle poetiske Stykker i Rungs Læsebog med stadig Anvendelse af Grammatiken, som efterhaanden meddeles i større Omfang.

IV Classe: Fortsat Udviklingen af Grammatiken og forøget baade den statariſſe og cursoriſſe, den prosaïſſe og den poetiſſe Læsning, saavel af Hiorts og Andres Læsebøger, som af hele Forfattere.

Franſk. II Classe: 20 Fabler af Perrin og Fermālaren efter Borrings.

III Classe: Fortsat Grammatiken efter samme Forfatter og læst Bug Jargal p. Victor Hugo til p. 128.

IV Classe: Montesquieu sur les causes de la grandeur des Romains et de leur decadence fra Cap. 13 til Enden. Den sidste Halydeel af Bug Jargal p. Victor Hugo. Udvælgte Stykker af Borrings etudes littéraires. Fermālere og Syntax efter Borrings, de Waillys og vedkommende Lærers egne Anstuelser.

Naturhistorie. I og II Classe: Dyrhisterie indtil Beendyrrene efter Kroyer.

III og IV Classe: Uranologie og af Botaniken Indledningen, Acetylzedonier, Monocetylzedonier samt Naaletræer efter Kroyer, under bestandig Benyttelse af Kebbere og Naturgjenstande til Oplysning af det Læste og Foredragne.

I det sidste Aar er Undervisningen, i det Hele taget, gaaet ret heldig frem, og den Grundvold, som legges i de nedre Classer, der nu (esterat vi ere blevne flere om Arbeidet og Classerne i de fleste Fag aldeles ere sondrede fra hver-andre), bedre kunne seer deres Ret, vil efterhaanden, selv hos de mindre Begavede, vise sine gode Virkninger. Alligevel maatte vi endnu i dette Aar stedse kæmpe med samme Hovedhindring, som i forrige, nemlig den bestandige Skranten mellem Disciplene, der endog i overste Classe og ligesom ifjer, selv hos Dinnittenderne, voldte mange Standsninger og Afbrydelsler. Tilbagevirkningen af tidligere Febre eller endartede Møeslinger, scruphuleuse Tilsælde, Brystsvaghed og Dienstvækkelse vare de Onder, som feruden jævnlige Herhjolelsr hjemsøgte og forstyrrede os alt for øste, ja endeg nodte 5 til at forlade Skolen. Og enhver, som af Erfaring hjender de stemme Folger af slige idelige Skelefersommelser, det uendelige Meget, der gaaer tabt under Fraværelsen, det forsøgede besværlige Arbeide ved at indhente og udfylde det Savnede, naar der iovrigt er nok at gjøre til hver Dag for sig — vil i lige Grad beklage haade Lærere og Lærlinge, sem maae arbeide under saadanne Kaar.

Jeg formaner derfor ved alle Leiligheder mine Disciple til den muligste Forsigtighed med deres Helbred, og vilde, om det skulde kunne tænkes nødvendigt, venligt opfordre enhver Fader og Moder til at forene deres Omhu og Opmærksomhed med min for deres Sonners Sundhed, dette hioeste jordiske Gode, af hvis Besiddelse saa saare meget, haade i Danielsens og senere i Virksomhedens Aar er afhængigt. *Haud ignarus mali miseris succurrere diseo.*

For ikke at tale em Folgerne af den Feber, der for nogle Aar tilbage, som en Landfarsot, git over de fleste danske Per, og deels krevede saamange Offere, deels virkede

fordærvelig paa ældre og yngre Constitutioner for lange Tider; for heller ikke at tale om de scruphuleuse Tilfælde, der vel mere eller mindre havo deres Grund i vort Lands lave Beliggenhed, eller de Forkjølelser, som Uagtsemhed og Uforsigtighed saa let paadrager unge Mennesker; saa skulde jeg være tilbøielig til at troe, at mangen Nervesvaghed, Tien-svaghed, Hovedpine e. s. v. hidroret derfra, at Mange begynde vel tidlig paa et anstrengende Studium eller for vedheldende Læsning. Dette har nu vel en meget hæderlig Grund, men turde dog maaske alligevel fortjene at fraraades som urigtigt og stadeligt. Bistuet skal den Unge ikke være ubestjærtiget eller orkeslos, men Omsorgen for Legemet maa ingenlunde tabes af Syne, og Arbeidet deraf afgangses efter den Alders Kræfter. Vedst var det sikkertig, om Drengen i de første Aar ikke bebyrdedes med ferniegen positiv Læren, og kun sysselsattes saaledes, at Aland og Tænksemhed vaktedes og han, mere end sædvanligst er Tilhældet, øvedes i at skrive sit Modersmaal og at læse med Færdighed og Forstand i en Bog. Med slige Øvelser, med Religionsundervisning, med Fædrelandshistorie, almindelig Historie, Jordbestrivelse, Regning o. s. v., sysselsatte man Drengen i de første Aar og lade ham ikke for tidlig forvirres ved at begynde paa flere Sprog; thi de læres langt lettere og naturligere siden, naar Sjelen først har erholdt nogen almindelig Dannelse, og dens Evner ere vakte og styrkede ved at lære Noget godt, istedetfor som nu ofte i en Alder af 8 — 9 Aar, meget er overfaaret, men intet lært tilgavns, hvoreud Evnerne mere slappes og den naturlige, organiske Udvikling hindres og standses. Vi have mange Eksempler paa Disciple, der meget tidlig have begyndt paa flere Skolediscipliner, der ogsaa ved roesværdig Flid ere vedblevne at gaae frem, saalænge de kun skulde lære eg gjøre Rede for det Læste. Men naar de skulle til at

bearbeide det, paa en eller anden Maade benytte og anvende den Masse, der sylder deres Hukommelse, især ved striftlige Øvelser, da kunne de ikke syldestgjøre de almindelige Fordringer, fordi de, ved at begynde for tidlig, inden Sjelen ret kunde tilegne sig det mangfaldige og blandede Stof, kun vænnes til udenad at lære og næsten mechanist meddele Andres Tanker, men ikke at tænke selv. Og blive de nu indsatte i en Skele, især i en højere Classe, hvor man nedsages til undertiden at forcere dem, da bliver Arbeidet dem for svært, de enten tabe Med og Lyst, eller hvis deres Hvid og Grelæthed er meget stor, anstrenge de sig over Gyne og blive til sygelige Drivhusplanter, fordi de ikke besidde tilstrækkelig Medenhed, ikke en med legemlig Udvikling forenet aandelig Kraft til at modtage, fordeie og behandle det Meddelelte. Legeme og Sjel maa altid i et vist jævnsligt Forhold udvikles med hinanden. Naar den aandige Vært lige-som fremtvinges, for Legemets Kræfter saa at sige kunne bære og bistaae en vedholdende aandig Stræben, saa forkyntes de Unge baade i physisk og moralk Henseende, tabe en stor Deel af Undervisningens bedste Frugt og komme til at hensygne den sjonneste Deel af Livet.

Men saalidt som man, hvis alle Pædagogers Erfaring ikke stuffer, bør lade de Unge for tidlig begynde at studere, naar ei en strantende Tilværelse i Almindelighed skal blive den uundgaaelige Følge; saalidt bør man ogsaa siden fremskynde eller fremtvinge dem, naar de ere komne i en videnskabelig Dannelsesanstalt. De skulle lære hvad de lære, grundigt og noigtigt, men aldrig paalægges mere, end de med Lethed og Lyst kunne overkomme. Et Aar mere eller mindre i en Classe, et Aar kortere eller længere i en Skele, bør aldrig komme i Betragtning, for at Munterheden, som deg uimodsigeligen vel behoves, ikke skal underkues, eller det Lærte

ufuldkommen opfattes og tillegnes. En, stal jeg talde den forængelig eller utsaalmodig Higen efter at komme frem, forekommer mig i denne Henseende at være ver Tidsalders Heil, og hverken Eldre eller Ungre synes aldeles uhildet af af den. Men vist er det, at baade Skolen og Universitetet vilde staae sig vel ved, om man gav den Unga, naar han for Resten er flittig, mere Tid, og blot spurgte, om han anvendte den vel, ikke om han blev flyttet op, kom i en højere Classe, blev dimitteret o. s. v. Hvad Enkelte kunne gjøre, formaaer jo langtfra ikke Alle at gjøre. En samvittighedsfuld Lærer synes dersor og at burde kunne gjøre Regning paa saamegen Tillid, at sligt uden Misfornoelse og Klage overlodes til ham at afgjøre. Det som efter vores nuværende Forhold kreves af den unge Student, er ikke lidet; en ældre Tids Maalestok er her ikke anvendelig; og Ingen uden den, som daglig sysler med den Unga, er dog virkelig aldeles i stand til at bedomme hans Modenhed i det Hele, om han end har gjennemgaaet ja endog overstredet det forestrevne Minimum, som i Skolerne skal læres. Thi læse og lære er to Ting.

Den offentlige Lærer er her som oftest, naar han er en kjærlig findet Mand, i en høist ubehagelig Forlegenhed. Egen indre Følelse tilsiger ham, at være Alt hvad han formaaer for dem, der betroedes hans Undervisning. Den Unga higer efter akademisk Frihed. Forældre ønske atlettes for de Bekostninger, som Skolen udkræver. Loven byder, ingen Unmoden at stede til Universitetet, og det indstørpes gjentagen, at intet maa fersommes eller forbrigaes, for at Bestemmelserne, for det Omfang af Kundstabber, som Dimittenden skal medbringe til Examen artium, ikke blot efter Bogstaven opfyldes; det betydes os alvorlig, hvad vi selv bisaldende maaer erkjende, at det Forestrevne kun er et Minimum, som

man forudsætter, at de Øvraaktere maae gaae ud over, for at blive i stand til, med fuld Nytte at kunne betræde Akademiets Horesale, og være aldeles forberedte og stikkede til, at medtage den høiere Undervisning, som der meddeles, uden fremdeles at behove Ledebaand og lade sig det der foredragne privat foretygge af en ældre Medstuderende, hvorved Etelgangen i Grunden aldrig faaer Ende, og det friere selvtaenksemme Studium aldrig kan komme til at begynde.

Baade ser Helsbredet eg den akademiske Modenhed sorges altsaa bedst, naar man hverken altfor tidlig lader den Unga begynde at tage fat paa de alvorlige Studier, eller for tidlig foier ham i, eller ansperer ham til, at forlade Skolen. Og skulde disse Hensyn ikke have Indflydelse nok til at formaes os til at følge Naturens Anvisning, eg uden at gribe forstyrrende eller fremstyrrende ind, lade den Unga rolig udvikle sig til en sund og kraftig Vært? Ved det sterke, frugtbare Træ spørge vi dog ikke om, hvor tidlig det begyndte at bære Frugter, men glæde os over, at det stedse vedbliver at skjænke os sin rige Fylde; derimod kunne vi vel beklage, om en fremkonstlet Præcicitet gjorde det tidlige ufrugtbart, om ikke bragte det aldeles til at visne.

Jo inderligere en Lærer elster Menneskene i Almindelighed og sine Disciple i Sæerdeleshed, jo mere han glæder sig over deres daglige Fremgang i alt Godt og i dem tor spaae Fædrelandet ødle, retskafne, aandsdygtige Borgere,— desto dybere sorget han ved at see deres overspændte Anstrengelse, for i muligt fort Tid at blive færdige, da samme deels hindrer deres fuldkomne og alsidige Uddannelse, deels undergraver den freidige Ungdomskraft. Og han sorger desto inderligere, ei blot fordi hans hjæreste Ønske om at see dem saaledes udviklede, som han saa gjerne vilde, negtes ham opfyldt; men eg fordi han frygter, hvad der endnu er

betænkeligere, at det seer tillige paa den moraliske Selvstændigheds Vekstning. Thi i det, selv i bedste Tilfælde, den bestandige Læsen ved Dag og ved Nat, ikke lader ret Tid tilbage til at tænke over det Læste, opfatte det og sammenfimle det med sit eget inderste Væsen, og aandelig styrkes, befæstes og befrugtes deraf, saa bliver det Medtagne for største Delen kun et Stof for Hukommelsen, faaer den Lærende ikke Stunder til, som man falder det, at summe sig, at prove, overveie, sammenligne og hvilke de øvrige hellelige Virksomheder ere, som Lærlingen maa anvende, saa kan jo Undervisningen ikke ret komme til at udøve sin vækkende, dannende, forædlende Kraft paa ham.

Derfor kan jeg i det mindste, da jeg fordrer meget af Skolen, ikke undlade idelig at gjentage til den flittig og fyrig Fremstræbende: det er smukt og roesværdigt; men giv Dig kun Tid, at Du ikke blot lærer tilbunds, men lærer noget Heelt eg forstaar eg nøder, har godt af hvad Du lærer — ut sit tibi mens sana in corpore sano; — thi vi lære for Livet og det meiesfulde Liv kræver i Sandhed begge Dele.

Men af en højere Viisdom beder jeg for mig og alle mine, her sem i Alt, at maatte finde det Rette og Bedste.

Vocale og Inventarium.

Skolebygningerne have i indeværende Åar ikke modtaget nogen Forandring eller Udvidelse; kun den nødvendige Reparation, hvor samme behovedes, er for Skolekassens Regning efterhaanden udfort.

Det eneste Nye, som iaar er bevilget, er Opsætelsen af en Steendæmning til at sikre Skolens Grund og Have imod Sundets Indvirkning, da det gamle Bulværk er raaddent, og Gorden gennem sammes Slabninger ved hyppige Høivande

esterhaanden bortslikkes. Dette Arbeide er anstaet til omrent 100 Rbd.; Udfyldingen indenfor maa siden besorges af Rector, hvis Haveplads derved i Tiden erholder en Udvidelse.

Af Inventarium er til Skolen, foruden nogle Kort opklæbde paa Pap, intet videre anstaaft end et nyt Catheder og en ny sort Trætarle, som første Classe hidtil havnede.

Til Gymnastikhuset er, foruden de forhen havte Klinger, anstaaft 12 nye Trærapirer.

Bibliotheket.

Sammes Kassebeholdning og Indtøgt for afvigte Aar var	127 Rbd. 38 ff.
Udgift	84 — 72 -
	Beholdning 42 Rbd. 62 ff.

Dets Forsegelse i Løbet af sidste Aar:

Baggesen, Den danske Stat.

Baggesen, Det danske Auxiliaircorps i engelst Tjeneste.

Vang, Frederiks-Hospitals Historie.

Beckers Orion, fortsat.

Beckers Verdenshistorie, fortsat til 2 V. 2 H.

Bendtsen, Efterretn. om Fredericia Lærde Skole.

Bilder, 50, zu Virgils Aeneis.

Blech, Om Utalen af det græske Sprog.

v. Behlen, Das alte Indien mit besonderer Rücksicht auf Egypten.

Böttigers griechische Vasengemåhlde, fortgesetzt.

Bohr, Efterretninger om Rønne Skole.

- Borgen, Esterretninger om v. Westens Institut.
- Borring, Contes moraux.
- Bresemanns kleine deutsche Grammatik.
- Bricka, De malleo humido in homines translato
- Brindinciers Oversættelse af Øshians Digte.
- Budget for 1841.
- Commentarius in libr. proph. Jesaiæ cura et stud
Campegii Vitrinæ. Basel 1732. 2 v. Fol.
- Dau, Svensk Gram. og Haanderdbog for Norske og Danske.
- Dahlerup, De ulcere ventriculi perforante pars post.
- *Dioscoridis Anazarbei opera qvæ extant omnia ex
nova interpretatione Jani Antonii Saraceni, cum
Indice et Scholiis editoris. 1598. Fol.
- Dreyer, Elementa phyllologicæ
- Elberling, Narratio de T. Annio Milone.
- Ernesti Memoriæ.
- Falckensteins Geschichte der Buchdruckerkunst.
- Fenger, Quid faciant ætas annique tempus ad fre-
quentiam et diuturnitat. morbor.
- Ferhandlinger ved Kjøbenhavns Universitetsfest den 6te Juli
1840.
- Funch, 7 Åar i Nordgrønland.
- Grotfends latinse Elementarbog.
- Grundtegninger over Kjøbenhavns Qvarterer til Sterns To-
pographie.
- Grønlund, Skoleesterretninger fra Colding.
- Hansen, Dr. Grüffes Oplosning af de højere numeriske Lig-
ninger.
- Hiorts tydste Læsebog.

- Holbergs Kirkehistorie. 2 V. Kbhvn. 1738.
- Hundrup, Om Bibliotheket og Bøger i det gamle Rom.
- Hüberts, Om Bevægelsen i den danske Befolkning.
- Høsts dansk-franske og fransk-dansk Lexicon.
- Jacobs, Demosthenes Staatsreden.
- Jahn, Om de danske Auxiliairtropper i den spanske Succesionskrig.
- Ingemann, Stjernebilledernes Symbolik.
- Ingerslev, om det lærde Skolevæsen.
- Kalkar, Forelæsninger over Bibelhistorien. 2 Dede.
- Kalkar, den apostoliske Kirkes Historie. 1 D.
- Kaltschmidts sprachvergleichendes Wörterbuch.
- Knudsen, Om Bislop Ronnow.
- Krarup, Efterretninger om Vorgerdydstolen paa Chrhn.
- Krøyer, naturhistorisk Tidskrift, fortsat. III V. 2—3 H.
- Königsfeldt, Genealog. Tabeller over den oldenborgske Stamme.
- Lange, Almindelig Grammatik.
- Lectionscataloger, Kjøbenhavns og Sorøs.
- Lengnichs Stamtabler. 4 Hæfter, ferts.
- Lübckert, De hæresi Priscillianistarum.
- Mansas Kort over Veerne og Hjørring Amt.
- Meislings spanske Grammatik.
- Melchior, De myotomia oculi.
- Molbech, Om de gamle danske Bibeloversættelser.
- Molbech, Dialect-Lexicon. 6 Hæfter.
- Molbech, Historisk Tidskrift. 2 V., 1—2 H.
- Munch, Nordens gamle Gude- og Heltesagn.
- Mureti Variæ Lectiones.

- Müller, Til hjerligt Minde om Frederik VI.
- Mørk, en Grændserne for den hist. Undervisning.
- Nachtegalls Lærebog i Gymnastik og Regulativ for Undervisningen i samme.
- Nielsen, Efterretninger om Bergerdydsselen i Kbhvn.
- Nielsen, Om Realstolen i Aarhuus.
- Nissen, Høgh, Det græske Spregs uregelmæssige og defective Verba.
- Nitsch, Commentar til Homer.
- Odysseen 21, 22, 23 og 24 paa Islandst. Program til den 18de September.
- Olshausen, Commentar til det N. Test.
- Pensées et réflexions morales de M. le Due ***,
nouv. ed. p. M. l'Abbé de la Roche. Paris. 1765.
- Petersen, Tidskrift for Literatur, fortsat.
- Plovens Erindringer fra en Reise i Skotland.
- Peturson, Hist. eccles. Islandica ab anno 1740—1840.
- Pompeii, 2 Vände mit 364 Abbildungen.
- Iv. Quandt, Geschichte der Kupferstecherkunst.
- Raths Morstabslæsning, forts.
- Reumert, De symptomatibus inflammationis venæ cavæ.
- Ritters geographisches Lexicon.
- Røgind, Videnskabens Forhold til Livet og Skolen.
- Saxtorph, Joh. Chr., De funiculi umbilic. prolapsu.
- Schouw og Esschricht, Naturhist. Afbildninger. 7 H.
- Selmer, academisk Tidende IV., 4 H.
- Sleidanus, Joh. von Carl V., Ferdinand I., Maximilian II., Mathias I., deutsch durch M. Oseam Schaldæum Diaconum, Strasburg 1621. Fol.

- Seneca, oversat af V. Thott. Sorøe 1668. Fol.
- Starke, Synops. bibliothecæ exeget. in XII proph. minor.
- Suhr, Enkelte bemærkninger om det lærde Skolevæsen.
- Tabelværk, Danst statistisk. 3 Dele.
- Tauber, bibliogr. Notitier om Dimittender fra Alberg Cathedralskole.
- Thesaurus, linguae græcae, Vol. IV., fasc. 5, 6, 7.
- Wachenroder, Phantasien über die Kunst, herausgegeben von Tieck.
- Weber, tydft critist Haandlexicon.
- Werlauf, Om den mecklenborgske Fyrstefamilies Slægtstab med den danske. Universitetsprogram.
- Wesenberg, Emendationes epistolar. Ciceronis.
- *M. Vitruvii Pollionis de architectura libri decem cum comment. Dan. Barbari multis figuris illustratis. Venet. 1567. Fol.
- O. Worm, Oversættelse af Persius.
- Winers theolog. Reallexicon.
- A. Dræd, 182 Afbildninger til Planterigets Naturhistorie.
- NB.** De 2 med Stjerner betegnede Værker ere skenkede til Skolens Bibliothek af det Glæsenske Fideicommis.

Skolens Indtægter og Udgifter 1840.

A. Hovedklassens Beholdning og Indtægt var 5,928 Rbd. 36 §.	
Udgifter	5,883 — 82 -
Beholdning	44 Rbd. 50 §.

B. Stipendiekassens Beholdning og Ind-	
tægt var	801 Rbd. 91 ff.
Udgifter	421 — 4 -
Overstud 380 Rbd 87 ff.	

Foruden de ordinaire Stipendier blev en fattig Student ved Universitetet understøttet med 50 Rbd. 300 Rbd. af Overstuden ere udsatte paa Rente. Altsaa udgjorde Stipendiefonden ved Udg. af Året 1840 5,121 Rbd. 75 ff. Dg i den almindelige Skolefond 2,241 — 28 -

Beneficiarier og Gratister.

Til at nyde Godt af Skolens Beneficia i indeværende Åar udnævnedes den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, under 14de November 1840, følgende:

Til at nyde høieste Stipendium 50 Rbd., Hans Christian Capel og Wilhelm Theodor Jøhansen af overste Classe.

Mellemste Stipendium 35 Rbd., Anders Søns Petersen, Christian Ludvig Nielsen, Theodor Taaffe, Edvard Wraae, Fred. Christian Ditlev Olesen af 4de Classe. Johannes Holck af 3de Classe.

Laveste Stipendium 20 Rbd., H. Jakob Fribo Thune, Carl Johan Fogh, Jon Collet Rosen af 4de Classe. Casp. Wilhelm Rousing, August Wraae af 3de Classe. Joh. Peter Oluf Korff af 2den Classe. Axel Christensen af 1ste Classe.

Til nedsat Skoleløn Frants Frederik Dorph af 4de Classe.

Til fri Skolegang, H. Rosendahl, Chr. Møller Holst, Erhard Møller Holst af 4de Classe. Oluf Werm Rosen-dahl af 3de Classe, Frants Hansen, Johan Sørensen Linde-

mann, Alfred Braae, Theodor Dahlstrom, Johan Peter Gad,
Chr. Hindeldey Sidenius af 2den Classe. Carl Lindemann,
L. Adolph Hvid af 1ste Classe.

Desuden ere de tvende Cathedralskolen tillagte Portio-
ner af det Moltkeske Legat, hver 40 Rbd. aarlig, ved den nu-
værende Legatbestyrer, hans Exell. Greve V. af Moltke til
Bregentved, tilstaaede F. C. D. Olesen af 4de Classe og G.
W. Rousing af 3 Classe.

L e c t i o n s :

	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.
8-9	IV. Historie S. III. Græst Bl. II.-I. Arithmetik H.	Historie S. Mathematik .. H. Calligraphie... Bl.	Geographie.... S. Græst Bl. Arithmetik H.
9-10	IV. Religion R. III. Latin H. II. Latin S. I. Tydsk Bl.	Græst Bl. Religion R. Latin S. Latin T.	Religion R. Latin H. Latin S. Tydsk..... Bl.
10-11	IV. Latin R. III. Dansk B. II. Tydsk Bl. I. Latin T.	Latin R. Fransf B. Græst Bl. Latin T.	Latin R. Naturhistorie.. B. Tydsk..... Bl. Latin T.
11-12	IV. Dansk B. III. Tydsk T. II.-I. Religion ... R.	Fransf B. Græst R. Dansk T.	Naturhistorie.. B. Tydsk..... T. Religion..... R.
2-3	IV. Tydsk R. III. Latin H. II. Latin S. I. Latin T.	Lat. Stiil..... T. Latin H. Latin S. Calligraphi	Lat. Stiil R. Latin H. Latin S. Latin T.
3-4	IV. Hebraisk Bl. III. Historie.... S. II.-I. Historie.... B.	Mathematik... H. Geographi.... S. Geographi B.	Hebraisk..... Bl. Historie..... S. Historie B.
4-5	IV. Mathematik H. III. Calligraphi Bl. II.-I. Naturhist. . B.	Græst Bl. Latin..... H. Fransf B. Latin T.	Mathematik... H. Calligraphi.... Bl. } Naturhistorie B.
5-6	IV. Sang Br. III. Gymnastik. B. II.-I. —	— Sang Br. Gymnastik B.	Gymnastik B. — Sang..... Br.

T a b e l.

Torsdag.	Fredag.	Löverdag.
Historie S.	Historie S.	Geographi S.
Mathematik H.	Graef Bl.	Mathematik H.
Calligraphi Bl.	Aritmetik H.	Calligraphi Bl.
Graef Bl.	Religion R.	Graef Bl.
Religion R.	Latin H.	Religion R.
Latin S.	Latin S.	Latin S.
Latin T.	Tydkf Bl.	Latin H.
Latin R.	Latin R.	Latin R.
Franſk B.	Danck B.	Franſk B.
Graef Bl.	Tydkf Bl.	Graef Bl.
Latin T.	Latin T.	Latin T.
Franſk B.	Danck B.	Franſk B.
Graef R.	Tydkf T.	Graef R.
Danck T.	Religion R.	Danck T.
Lat. Stiil T.	Tydkf R.	Lat. Stiil R.
Latin H.	Latin H.	Hebraif Bl.
Latin S.	Latin S.	—
Calligraphi	Latin T.	—
Mathematik H.	Hebraif Bl.	Sang Br.
Geographi S.	Historie S.	Gymnastik B.
Geographi B.	Historie B.	
Graef Bl.	Mathematik H.	
Latin H.	Calligraphi Bl.	
Franſk B.	Naturhistorie B.	Gymnastik B.
Latin T.		
—	—	—
Sang Br.	Gymnastik B.	—
Gymnastik B.	Sang Br.	—

Bed indeværende Maars offentlige Examen foretages de skriftlige Prover, fra Torsdagen den 9. til Løverdagen den 11. September, i de særlige Classer, Formiddag og Eftermiddag.

Den mundtlige Prøve fortsettes fra Mandagen den 13. til Løverdagen den 18. September, om Formiddagen fra Kl. 9 til 12, Eftermiddagen fra Kl. 2½ til 5½, i følgende Ordens:

1. Værelse.	2. Værelse.	3. Værelse.
Mandag..... IV. Latin.	III. Latin. Tydst.	I-II. Historie. Geographi.
Tirsdag..... IV. Græst. Naturhist.	III. Mathemat. Historie, Geographi.	I-II. Naturhist. Religion.
Onsdag..... IV. Tydst. Hebraist, Franſe.	III. Hebraist. Franſe.	I-II. Latin.
Torsdag..... IV. Arithmetik. Geometri.	III. Græst. Naturhist.	I-II. Franſe. Tydst.
Fredag..... IV. Historie Geographi.	III. Religion.	I-II. Græst. Danſe.
Løverdag.... IV. Religion.		
Eftermiddag: Prøve i Sang og Gymnastik med hele Skolen.		

Løverdagen den 2. October examineres de uyanmeldte Disciple fra Formiddagen Kl. 9, Mandagen den 4. October, Formiddag Kl. 11, bekjendtgøres Udfaldet af Examen paa sædvanlig Maade. Dagen efter, om Morgen den Kl. 8, begynder Undervisningen for det nye Skoleaar.

De ærede Forældre og Formyndere, som maatte have Disciple i Skolen, samt enhver Glægtning af samme, ligesom overhovedet enhver Ven af Videnskabelighed og Skoleundervisning, indbydes herved ærbdigst og venstabeligst til, saa ofte de maatte have Lyst og Leilighed, at besøre denne offentlige Prøvelse med deres behagelige Nærværelse.

